

Snabb värdering av sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med Lumpy skin disease till följd av utbrott i Frankrike och Italien

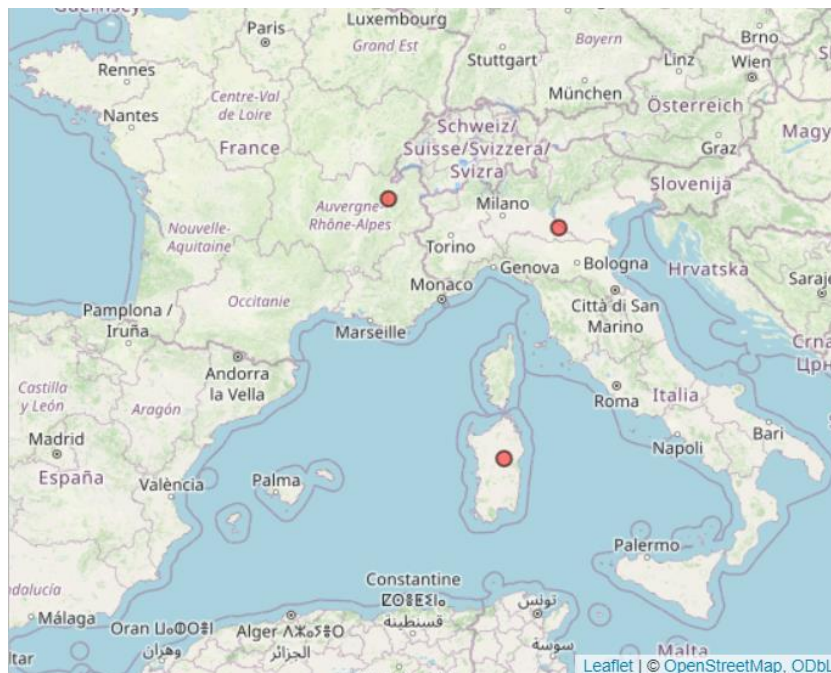
BAKGRUND

Utbrott i Italien och Frankrike

Den 21 juni 2025 påvisades Lumpy skin disease (LSD) i en besättning på Sardinien. Den 25 juni påvisades LSD från ett nötkreatur i en besättning i Lombardiet i norra Italien. Detta fall var ett nötkreatur som transporterats från den positiva besättningen på Sardinien och som identifierats genom smittspårning. Det är fortfarande okänt hur LSD kom till Sardinien men vindburen transport av vektorer från endemiska områden lyfts som en möjlig introduktionsväg.

Den 29 juni påvisades LSD i en besättning i Frankrike, i Savoien. Det är inte känt hur smittan kom till Frankrike.

Åtgärder för att hindra vidare smittspridning har vidtagits både i Italien och i Frankrike, inklusive avlivning av infekterade djur och införande av zoner.

Figur 1. Karta över påvisade utbrott i Italien och Frankrike, källa ADIS.

Lumpy skin disease

Lumpy skin disease (LSD) orsakas av ett poxvirus (virusläktet Capripoxvirus) som är närbesläktat med får- och getkoppsvirus. LSD drabbar endast nötkreatur, men lumpy skin disease virus (LSDV) har påvisats hos vilda idisslare i områden där sjukdomen förekommer bland nötkreatur.

Inkubationstiden är ofta mellan 4 och 14 dagar. Nötkreatur i alla åldrar insjuknar, men unga individer drabbas oftast hårdast. Den kliniska bilden varierar, alltifrån dödsfall till enstaka hudutslag utan övriga symtom. Djuren får feber och därefter 2-5 cm stora utslag som kan uppkomma över hela kroppen, alltifrån några enstaka till flera hundra. Djuren blir allmänpåverkade och tappat aptiten.

Sjukdomen förekommer endemiskt i stora delar av Afrika, och har sedan flera år etablerat sig i Mellanöstern, Turkiet och Ryssland. Under 2015 rapporterades utbrott av Lumpy skin disease från Grekland, vilket var det första fallet av sjukdomen i EU. Året efter (2016) hade sjukdomen spridit sig till omkringliggande länder (Bulgarien, Nordmakedonien, Serbien, Montenegro, Albanien och Kosovo). Sjukdomen har nu bekämpats i dessa länder med hjälp av en massiv vaccinationskampanj och inga fall har setts sedan 2018. Sjukdomen har aldrig påvisats i Sverige.

Spridningsvägar

Epidemiologin och smittvägar för LSD är fortfarande inte helt klarlagda. Virus finns i stora mängder i hudlesioner, och kan påvisas upp till 35 dagar (sannolikt längre) i hudlesioner och krustor. Virus kan också påvisas i blod, saliv, sekret från ögon och näsa och andra kroppsvätskor. I sperma kan virus påvisas även efter att symptom avklingat (upp till 42 dagar efter infektionstillfället) och spridning via insemination har demonstrerats i experimentella studier. Smittspridning via sperma är dock inte en epidemiologiskt viktig spridningsväg. Vad gäller kött, hudar och animaliska biprodukter så har virus inte påvisats i ren muskelvävnad med undantag för vävnad i nära anslutning till hudförändringar. Virus har påvisats i hudar och i lymfknotor.

Den viktigaste spridningsvägen för LSD inom besättningar och mellan närliggande besättningar är via bitande insekter. Spridning genom direktkontakt mellan djur förekommer, men är inte särskilt effektiv. Flera olika arter av bitande insekter är involverade i spridningen. Även icke bitande insekter tros eventuellt kunna spela en roll i spridningen. Virus har påvisats i fästingar och det finns en hypotes om att fästingar kan spela en roll i övervintring av virus, men det är ännu inte klarlagt.

Transport av infekterade djur den viktigaste smittvägen för långväga spridning. Andra spridningsvägar över längre sträckor är insekter som följer med i djurtransporter. Svidknott (som lätt färdas med vinden) bedöms inte

ha en viktig roll i smittspridningen av LSD. Däremot finns det teorier om att även större, bitande, insekter under vissa omständigheter också kan färdas längre sträckor med vinden och på så sätt sprida LSD över betydande avstånd.

Det råder oklarheter angående hur LSD sprids via föremål, utrustning, kläder och liknande. Det har dock visats att virus kan överleva i månader i miljön under gynnsamma förhållanden, dock är det inte klarlagt hur/om virus från miljön skulle kunna smitta ett djur eftersom smitta i normala fall sker via en bitande insekt.

SANNOLIKHET FÖR INTRODUKTION AV SMITTA

Denna snabba riskvärdering har genomförts med anledning av de nu påvisade fallen av LSD i Italien och Frankrike. Syftet är att bedöma risken för att smitta från de pågående utbrotten spridits till Sverige.

Riskvärderingen utgår från läget så som det nu är känt. Beroende på utvecklingen i Europa kan nya riskvärderingar komma att göras.

Som underlag för bedömningen har data inhämtats vad gäller rapporterade förflyttningar av nötkreatur, nötkreaturssperma, nötkött samt djurprodukter de senaste tre månaderna. Vad gäller produkter så omfattas inte mindre partier av statistiken. Inga levande nötkreatur har tagits in till Sverige från vare sig Italien eller Frankrike. Däremot tas kött och sperma kontinuerligt in till Sverige.

Riskvärderingen tar hänsyn till dessa införselar samt det som är känt vad gäller spridningsvägar (se ovan).

Risken för spridning till Sverige från de aktuella utbrotten i Italien och Frankrike bedöms som försumbar, med en låg till medelhög osäkerhet.

Tabell 1. Översikt över snabb riskvärdering för riskdelvägarna

Tabell 1. Översikt av resultat för den snabba riskvärderingen

Riskdelväg	Värdering av sannolikhet	Osäkerhet i värderingen
1. Levande djur och kläckägg (legal/illegal införsel) inkl deras transportfordon/burar		
1.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg
1.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg
2. Sperma, ägg, embryon (legal/illegal) inkl deras transportfordon/emballage		
2.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
2.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
3. Indirekt smittspridning		
3.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
3.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
3.3. till vilda djur	Försumbar	Medelhög
3.4. till hägnade vilda djur	Försumbar	Medelhög
4. Djurprodukter inkl bl.a. kött och troféer, samt animaliskt matavfall (legal/illegal införsel)		
4.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
4.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
4.3. till vilda djur	Försumbar	Låg till Medelhög
4.4. till hägnade vilda djur	Försumbar	Låg till Medelhög
5. Vektorer		
5.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
5.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Låg till Medelhög
5.3. till vilda djur	Försumbar	Låg till Medelhög
5.4. till hägnade vilda djur	Försumbar	Låg till Medelhög
6. Vilda djur		
6.1. till en djurbesättning med hög biosäkerhet	Försumbar	Medelhög
6.2. till en djurbesättning med låg biosäkerhet	Försumbar	Medelhög
6.3. till vilda djur	Försumbar	Medelhög
6.4. till hägnade vilda djur	Försumbar	Medelhög

Tabell 2. Summering av resultat för den snabba riskvärderingen

Riskväg	Värdering av sannolikhet	Osäkerhet i värderingen
1. Levande djur och kläckägg (legal/illegal införsel) inkl deras transportfordon/burar	Försumbar	Låg
2. Sperma, ägg, embryon (legal/illegal) inkl deras transportfordon/emballage	Försumbar	Låg till Medelhög
3. Indirekt smittspridning (fordon, personer, utrustning, foder och strö)	Försumbar	Medelhög
4. Djurprodukter, inkl bl.a. kött och troféer, samt animaliskt matavfall (legal/illegal införsel)	Försumbar	Låg till Medelhög
5. Vektorer	Försumbar	Låg till Medelhög
6. Vilda djur	Försumbar	Medelhög

Sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med Lumpy skin disease som följd av utbrotten i Italien och Frankrike bedöms vara störst via riskvägen levande djur. Sannolikheten för att detta ska inträffa bedöms vara försumbar.

Osäkerheten i denna värdering är låg till medelhög. Nivån av osäkerhet är bedömd utifrån kvaliteten på de uppgifter som funnits tillgängliga för värderingen.

Statens veterinärmedicinska anstalt följer situationen i Italien och Frankrike och bedömer när det finns behov av en ny värdering av sannolikheten för att den svenska djurpopulationen utsätts för smitta med Lumpy skin disease.

Definitioner av de termer som används vid sannolikhetsvärderingen:

- Försumbar – så ovanligt att det saknar betydelse
- Mycket låg – mycket ovanligt, men kan inte uteslutas
- Låg – sällan, men förekommer
- Medelhög – förekommer ibland
- Hög – förekommer ofta
- Mycket hög – förekommer nästan alltid